

21. Yüzyılda Yaşamboyu Öğrenme Yolunda Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Düzeyini Anlamak

On the Path to Lifelong Learning in the 21st Century Understanding the Information Literacy Level of Teacher Candidates

ÖZET

Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı olan, bilgi okuryazarlığının topluma kazandırılmasında öğretmenlerin önemi yadsınmaz. Öğretmenlerin eğitim sürecinde bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olması, mesleki hayatta bu becerileri aktif kullanmaları ve öğrencilerine aktarmaları için oldukça gereklidir. Bu sebeple öğretmen adaylarının eğitimlerinde bilgi okuryazarlığı kazanımlarının aldığı yolu görmek, konuya ilişkin yapılacak düzenlemelerin de önünü açacaktır. Bu bağlamda araştırma, sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının sahip olduğu bilgi okuryazarlığı becerilerini anlamak amacıyla taşımaktadır. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak; 2021-2023 yılları arasında İç Anadolu bölgesinde yer alan bir üniversitenin Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 200 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Adıgüzel (2011) tarafından geliştirilen “Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verileri, bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemeleri dikkate alma, bilgiye erişme, bilgiyi kullanma ve bilgi ihtiyacını tanımlama olmak üzere dört kategoride incelenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde SPSS (29.0) paket programından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama ve non-parametrik testler kullanılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılımdan gelmemesi sebebiyle çözümlenelerde non-parametrik analiz araçlarından Mann-Whitney U testi, değişkenler arası farkı test etmek için uygulanmıştır. Çalışmada sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemelere her zaman uydıkları, bilgiyi kullanma ve bilgi ihtiyacını tanımlama konusunda çoğunlukla bilinçli oldukları ancak bilgiye erişim konusunda desteklenmeye ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerinin orta üstü düzeyde olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Tarih öğretmen adayları, sosyal bilgiler öğretmen adayları, bilgi toplumu, bilgiye erişim, beceri.

ABSTRACT

The importance of teachers in providing society with information literacy, which is the key to lifelong learning, cannot be denied. It is very necessary for teachers to have information literacy skills during the education process, to use these skills actively in their professional life and to transfer them to their students. For this reason, understanding the path of information literacy skill acquisition of prospective teachers in their education will pave the way for arrangements to be made on the subject. For this reason, the research aims to understand the information literacy skills that social studies and history teacher candidates have. The study was conducted using the descriptive survey model, one of the quantitative research methods; It was carried out with 200 teacher candidates studying at the Faculty of Education of a university in the Central Anatolia region between 2021 and 2023. “Information Literacy Scale” developed by Adıgüzel (2011) was used in the study. Research data were examined in four categories: taking into account ethical and legal regulations in using information, accessing information, using information and identifying information needs. SPSS (29.0) package program was used to analyze the research data. Frequency, percentage, average and non-parametric tests were used in the analysis of the data. Since the research data did not come from a normal distribution, Mann-Whitney U test, one of the non-parametric analysis tools, was used in the analysis to test the difference between variables. In the study, it was concluded that social studies and history teacher candidates always comply with ethical and legal regulations in using information, they are mostly conscious about using information and identifying information needs, but they need support in accessing information. According to the findings of the research, it can be said that the information literacy skills of the teacher candidates who participated in the study were at an above-average level.

Keywords: History teacher candidates, social studies teacher candidates, information society, access to information, skills.

GİRİŞ

Dünyanın içinde bulunduğu hızlı değişim ve insanın bu değişime ayak uydurma çabası, öğrenme eylemine yansyarak bu eylemi dinamik bir şekilde sürdürmeyi gerekli kılmıştır. Bireyin ve toplumun farklılaşan ihtiyaçları ve bu ihtiyaçlara cevap verilme süreci, değişimin lokomotifidir. Bu döngünün hayata ve öğrenmeye yansması ise kendini yaşam boyu öğrenme ifadesinde bulmuştur.

Küreselleşme ve bilgi toplumu adı altında insanoğlunun evrimleşme sürecinde yaşam boyu öğrenme, formal ve informal olarak doğumdan ölüme bir öğrenme sürecini ifade etmektedir. Yaşam boyu öğrenme, hayatın içinde bilgi, beceri, yeterlik bağlamında tüm alanlarda yaşam boyunca öğrenmeye yönelik bir bakış açısıdır. Belli bir okul ve yaşla öğrenmenin sınırlanmadığı, diploma dışında motivasyon kaynaklarına dayandığı, sadece yaşamın bir bölümünü

Tuba Şengül Bircan¹

How to Cite This Article

Şengül Bircan, T. (2024). “21. Yüzyılda Yaşamboyu Öğrenme Yolunda Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Düzeyini Anlamak”, International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:9, Issue:1; pp:67-76. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10715498>

Arrival: 23 November 2023
Published: 27 February 2024

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Ankara, Türkiye. ROR ID: <https://ror.org/054xkpr46>

kapsayamayacak kadar önemli olduğunun anlaşıldığı yeni öğrenme vizyonu, 1919'da İngiltere'de Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan bir raporda ilk kez ifade edilmiştir(Field, 2001). Yaşam boyu eğitim, yetişkin eğitiminin bir boyutu olarak vurgulanmış ancak sonra 1970'lere kadar bu konu bir daha gündeme getirilmemiştir (Balcı ve Yıldız, 2022; Field, 2001). 1970 yılından itibaren Unesco komisyonunda Faure başkanlığındaki raporda yaşam boyu eğitimin bir sistem değil, felsefi bir kavram olarak ifade edilmesi ile süreç yeniden başlamıştır. Bu dönemde yaşam boyu eğitim, bireylerin hayatları boyunca hem kendilerinin hem de paylaştıkları toplumun yaşam kalitesini arttırmak için bireysel, toplumsal ve kariyer gelişimlerini tamamlama süreci olarak tanımlanmıştır(Balcı ve Yıldız, 2022; Dave, 1976; Faure, 1972; Field, 2001). Yaşam boyu eğitim, mevcut eğitim sistemini yeniden yapılandırarak, eğitimle ilgili olan sistem içinde ve dışında tüm potansiyeli geliştirme amacındaki bir düzenlemeyi ifade etmek için kullanılmıştır (Akbaş ve Özdemir, 2002).

Sistemden bakıldığında yaşam boyu eğitim, bireyden bakıldığında yaşam boyu öğrenme olarak literatüre giren bu anlayış; yetişkin sayısındaki artış, ihtiyaçlar sebebiyle değişen yaşam şekilleri ve teknolojik gelişmeler sayesinde (Demirel, 2009) yaygınlaşmış ve daha görünür olmuştur. Değişen koşullar öğrenmeyi eleştirerek, ona yeni bir soluk getiren bakış açılarını teşvik etmiştir. Böylece öğrenmede geleneksel ve yenilikçi anlayışlar olarak bir sınıflanma yapılmaya başlanmıştır.

İşte yaşam boyu öğrenme de bu yenilikçi bakış açılarından biri olarak eğitim-öğretim dünyasındaki yerini almıştır. Yaşam boyu öğrenme ile geleneksel dediğimiz öğrenme anlayışı arasındaki farklar aşağıda verilen Tablo 1'de (Erten ve Kazu, 2016) sınıflanmıştır.

Tablo 1: Yaşam boyu öğrenme ve geleneksel öğrenme arasındaki farklar

Geleneksel Öğrenme	Yaşam Boyu Öğrenme
Öğretmen bilginin kaynağıdır.	Eğiticiler bilginin kaynağı için rehberlerdir.
Öğrenenler bilgiyi öğretmenden alır	İnsanlar yaparak öğrenir.
Öğrenenler kendi kendilerine çalışırlar.	İnsanlar birbirlerinden ve grup içerisinde öğrenirler
Değerlendirme, öğrencilerin beceri öğrenimini test etmede sonuç odaklı kullanılır.	Değerlendirme, öğrenme stratejilerine rehberlik etmede ve gelecek öğrenme için yolları tespit etmede süreç odaklı kullanılır.
Bütün öğrenenler aynı şeyi yaparlar.	Eğiticiler bireyselleştirilmiş öğrenme planlarını geliştirirler.
Öğretmenler mesleki gelişim için hizmetiçi eğitim alırlar.	Eğiticiler, yaşam boyu öğrenen olma anlayışını benimser ve ona göre davranırlar.
"İyi" öğrenenler tanımlanır ve onların eğitimlerine devam etmeleri sağlanır.	İnsanlar bir ömür boyunca öğrenme fırsatlarına erişim imkânına sahip olur.

Yaşam boyu öğrenme süreci, bireysel karar verme sürecini içinde barındıran, kişinin öğrenme gelişiminin yanı sıra toplumsal uyumunu da etkileyerek iyi vatandaş olma özelliklerini destekleyen, bireyin rekabet gücüne ve istihdamına yardımcı olan sürdürülebilir bir eğitim-öğretim idealini hedeflemektedir. Hiç kuşkusuz; yaşam boyu öğrenme bireyin tüm hayatı boyunca öğrenme kapasitesini arttıran, becerilerini geliştiren ve kendini gerçekleştirme yolunda kişiyi destekleyen bir süreçtir.

Avrupa Birliği'nin 2020 Vizyonunda eğitim-öğretim stratejisi, yaşam boyu öğrenme hedefini de içermiştir (Toprak ve Erdoğan, 2012). Türkiye'nin, Avrupa Birliği adayı bir ülke olması sebebiyle bu gelişmeleri takip etmesi ve kendi vizyonuna yansıtması beklenen bir durumdur. Türkiye'nin 2023 Eğitim Vizyonunda 21.yüzyıl becerileri arasında yer alan okuryazarlıklara ilişkin farkındalık ve beceri eğitimleri düzenlenmesi hedeflenmiştir. Bu noktada uzaktan eğitim ile geniş kitlelere ulaşma ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleme planlanmıştır (MEB, 2018). Ancak 2023 Vizyon belgesinde yaşam boyu öğrenmeye çok odaklanılmadığı dikkat çekmektedir.

Yaşam boyu öğrenme anlayışı, bireyin ihtiyaçlarına uygun bilgi kullanımını gerektirmektedir. Bilgi temelli topluma geçişte, yaşam boyu öğrenmenin bir hedef olduğuna kuşku yoktur. Bu noktada okuryazarlık bir bilinç olarak kendini göstermektedir. Okuma-yazma ile başlayan okuryazarlık, en yalın haliyle okuduğu bilgiyi ayırt edip, hayatta kullanabilme becerisini ifade etmekte, içinde eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi barındırmaktadır. Yetkinlik alanına göre çeşitlenen okuryazarlık türleri; teknoloji ile ilgili olduğunda teknoloji okuryazarlığı; sağlıkla ilgili olduğunda sağlık okuryazarlığı; ekonomiyle ilgili olduğunda ekonomi okuryazarlığı; medya ile ilgili olduğunda medya okuryazarlığı, coğrafya ile ilgili olduğunda coğrafya okuryazarlığı... vb. (Aldemir, 2004) şeklinde ayrılmakta ve o alana özgü becerilere sahip olmayı işaret etmektedir. Ancak bilgi okuryazarlığı kapsayıcı içeriği ile tüm okuryazarlık türleri ve becerilerinin temelini oluşturmaktadır (Breivik, 2000).

Öğrenen bireyler, öğrenen toplumları; öğrenen toplumlar ise güçlü devletlerin temelini oluşturur. Yaşam boyu öğrenme, bilginin aktif ve bilinçli kullanımını gerektirmektedir. Soran, sorgulayan, araştıran bireylerin yetişmesinde problem çözme ve karar verme süreçlerinde bilgiye erişim, bilgiyi kullanma ve bilgiyi üretme becerileri aktif bir yer tutmaktadır. Bu nedenle de bilgi okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenmenin anahtarı durumundadır.

Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirme, açık hedefdir. Öğrenmeyi öğrenen, kendi öğrenme sürecinin planlamasını yapabilen, zamanını verimli kullanan, öğrenme ihtiyacının farkında olan bireyler, bilgi toplumunun temelini oluşturmakta ve gelişmiş devletlerin yapı taşı olarak görülmektedir. Amerikan Kütüphane Derneği (ALA) tarafından bilgi çağında hayatta kalma becerisi olarak ifade edilen bilgi okuryazarlığı, çeşitli

kaynaklardan bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme, kullanma ve iletme yeteneği olarak tanımlanmıştır (ALA, 1989a-b; Doyle, 1992; Polat 2005). Bilgiyi ve bilgi kaynaklarını kullanma becerisine sahip bireylere de bilgi okuryazarı denilmektedir (Behrens, 1994; Bruce, 1997; Doyle, 1994). Doyle göre (1994) bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip bir kişi; doğru ve eksiksiz bilginin karar vermenin temeli olduğu bilincine sahip, bilgi ihtiyacının farkına varabilen, soruları bilgi ihtiyacına göre organize eden, potansiyel bilgi kaynaklarını tanıyan, arama stratejilerine sahip, bilgiyi bulan, değerlendiren ve pratiğe uygulayandır. Bilgi okuryazarı bireylerin özellikleri (ALA, 1989a-b, Bruce, 1997, Doyle, 1994); ihtiyaca uygun araştırma sorusu düzenleme, mevcut bilgi kaynaklarını tespit etme, araştırma stratejileri geliştirme, bilgi kaynaklarına erişme, elde edinilen bilgiyi organize etme, bilgiyi etkin kullanma, bilgiye eleştirel yaklaşma, problem çözmede elde ettiği bilgilerden yararlanma, öğrenmeyi hayatı boyunca sürdürme, kişisel bilgi birikimine sahip olma...vb şekilde uzayıp gitmektedir. Kısacası bilgi okuryazarlığı, çoklu ve bütünleşmiş bir beceri setidir (Behrens, 1994).

Yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı, bilgi toplumu insanının yetişmesinde ön planda tutulmakta ve bu durum çeşitli çalışmalarla (Cihangir, 2019; İzci ve Koç, 2012; Kozikoğlu ve Önür, 2018; Polat ve Odabaşı, 2008) desteklenmektedir. ALA, yayımladığı raporlarda toplumdaki herkesin bilgiye ulaşma becerileri konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini söylerken; işbirliği içinde bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi ve teşvik edilmesine ilişkin projelerin desteklenmesi ve bu yolda konferanslar düzenlenmesi konusunda önerilerde bulunmuştur(ALA,1989b). Covid-19 sürecinde yaşanan dünya çapındaki kapanma hem bilgiye ulaşma hem de bilginin güvenilirliğini sorgulama konusunda hızla gelişen süreçleri tetiklemiş, bu bağlamda UNESCO, Küresel Medya ve Bilgi okuryazarlığı haftası 2020 etkinlikleri düzenlemiştir (Çit ve Yavuzdemir, 2021).

Bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında sorumluluğun eğitim-öğretim kurumlarında (Polat, 2005) olması, öğretmen ve öğretmen adaylarını, bu sorumluluğun en önemli parçası haline getirmektedir. ALA (1989b) final raporunda; bilgi okuryazarlığının öğretmen yetiştirmede uygulanan eğitimde mutlaka dikkate alınmasını ve öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olmasının önemini vurgulamıştır. Öğretmenlerin öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında da rehber ve örnek olması gerektiği inkâr edilemez. Bilgi okuryazarı bir toplum hayalinin gerçekleşmesi, yaşam boyu öğrenme anlayışına sahip bir toplumun inşası, kuşkusuz toplumu yetiştiren öğretmenlerin ve pek tabii öğretmen adaylarının bu becerilere sahip olması ile mümkündür. Ayrıca bilginin işlenmesi, yapılandırılması ve yeniden üretilmesinde sosyal bilimler ön plana çıkmaktadır (Demirtaş ve Altun, 2022). Bu temel anlayıştan yola çıkılarak araştırmada sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyleri; bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemeleri dikkate alma, bilgiye erişme, bilgiyi kullanma ve bilgi ihtiyacını tanımlama kategorilerinde incelenmiştir. Öğretmen adaylarının hangi kategorideki becerilerde zorlanma yaşadığı ortaya koyularak eğitim programı geliştirme sürecine katkı sunulmaya çalışılmıştır.

Diğer taraftan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeylerinin anlaşılması, toplumsal olarak yaşam boyu öğrenme yolunda atılacak adımları planlamak açısından da önemli ipuçları verecektir. Bunun da Türkiye'nin eğitimde yeni vizyon hedeflerini belirlemede yarar sağlaması muhtemeldir.

Araştırma Amacı

Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin incelendiği bu çalışmada, aşağıdaki alt amaçlar sorgulanmıştır.

- 1.Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ne düzeydedir?
- 2.Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 3.Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri okudukları bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
- 4.Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerinin incelendiği araştırma, betimsel (Karasar, 2016) nitelikli bir çalışmadır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a (2016) göre, tarama modelleri var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Eğitim alanında yapılan çalışmalarda sıklıkla insanların görüşlerini, tutumlarını, inançlarını öğrenmek amacıyla betimsel tarama modelinden yararlanılmaktadır (Johnson ve Christensen, 2014).

Araştırma Grubu

Çalışma, 2021-2023 eğitim-öğretim yılları içinde İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir üniversitede gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu, Eğitim Fakültesi'nde eğitim alan 200 sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adayını oluşturmuştur. Araştırma grubuna ilişkin betimsel veriler aşağıda yer alan Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Araştırma grubunda yer alan öğretmen adaylarına ilişkin betimsel bilgiler

Cinsiyet	n	%
Erkek	95	47.5
Kadın	105	52.5
Bölüm		
Sosyal Bilgiler	98	49
Tarih	102	51
Sınıf Düzeyi		
1. sınıf	97	48.5
4. sınıf	103	51.5
TOPLAM	200	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırma grubunun %47,5'i erkek, %52,5'i kadındır. Katılımcıların %49'u sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okurken %51'i tarih öğretmenliği bölümünde okumaktadır. Çalışma grubunun %48,5'u 1.sınıf öğrencisi, %51.5'i 4.sınıf öğrencisidir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada yer alan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerini belirlemek amacıyla bir kişisel bilgi formu ve bir de beceri ölçeğinden yararlanılmıştır. Adıgüzel (2011) tarafından geliştirilen cronbach-alpha güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak hesaplanmış olan "Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği" araştırmada beceri ölçeği olarak kullanılmıştır. Ölçekte, dört alt kategori bulunmaktadır. Kategorilere ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Ölçek maddelerinin organizasyonu

Sıra	Kategori Adı	Madde Kısaltması	Toplam madde sayısı	Maddeler
1	Bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemeleri dikkate alma	BKE	5	1.-2.-9.-10.-12.
2	Bilgiye erişme	BE	11	3.-4.-5.-16.-17.-18.-19.-25.-26.-27.-29.
3	Bilgiyi kullanma	BK	5	6.-7.-8.-11.-13.
4	Bilgi ihtiyacını tanımlama	BİT	8	14.-15.-20.-21.-22.-23.-24.-28.

5'li likert olarak hazırlanan ölçekteki seçenekler ve seçeneklere ilişkin sınırlar; "Her zaman" için 5, "Çoğu zaman" için 4, "Bazen" için 3, "Ara sıra" için 2 ve "Hiçbir zaman" için 1 biçiminde sıralanmış ve puanlanmıştır. Farklı araştırmalarda (Demir ve Seferoğlu, 2016; Gülaştı, Yurdadön ve Dinç, 2022; Tekkol ve Demirel, 2018; Yıldırım ve Yemenizi, 2020) defaten kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısı, çalışma için yeniden hesaplanarak 0.91 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizlerinde SPSS (29.0) paket programı kullanılmış, betimsel istatistik yöntemlerinden (f) frekans, (%) yüzde ve (X) aritmetik ortalama hesaplanmıştır. Verilerin homojen dağılım göstermemesi sebebiyle bağımsız değişkenler arasındaki farklılıkların tespit edilmesinde t testi yerine Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Sonuçlar, tablo haline getirilerek yorumlanmış ve bulgular bölümünde sunulmuştur. Bağımsız değişkenler arasında, anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla veriler $\alpha = 0,05$ düzeyinde test edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, çalışma verilerinden elde edilen bulgular araştırmada cevap aranan alt problemlere uygun bir sıralamada tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının "Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği" maddelerine verdikleri cevapların betimsel istatistikleri aşağıda yer alan Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Ölçek maddelerine ilişkin betimsel verileri

Maddeler	Kategori	X	S	Seçenek	Düzy	f	%
1. madde	BKE	4.44	0.49	Çoğu zaman		113	56.5
2. madde	BKE	4.38	0.48	Çoğu zaman		125	62.5
3. madde	BE	4.03	0.59	Çoğu zaman		136	68
4. madde	BE	3.56	0.53	Çoğu zaman		113	56.5
5. madde	BE	3.79	0.85	Bazen		80	40
6. madde	BK	3.71	0.45	Çoğu zaman		143	71.5
7. madde	BK	3.15	0.57	Bazen		129	64.5
8. madde	BK	3.67	0.63	Çoğu zaman		152	76
9. madde	BKE	4.83	0.40	Her zaman		168	84
10. madde	BKE	4.01	0.17	Çoğu zaman		194	97
11. madde	BK	3.88	0.34	Çoğu zaman		174	87
12. madde	BKE	4.87	0.34	Her zaman		176	88
13. madde	BK	4.53	0.62	Her zaman		121	60.5
14. madde	BİT	4.23	0.43	Çoğu zaman		152	76
15. madde	BİT	4.02	0.21	Çoğu zaman		191	95.5
16. madde	BE	3.78	0.48	Çoğu zaman		162	81
17. madde	BE	3.77	0.45	Çoğu zaman		158	79
18. madde	BE	3.50	0.60	Çoğu zaman		113	56.5
19. madde	BE	2.93	0.67	Bazen		133	66.5
20. madde	BİT	4.57	0.50	Her zaman		115	57.5
21. madde	BİT	4.82	0.38	Her zaman		165	82.5
22. madde	BİT	4.01	0.12	Çoğu zaman		197	98.5
23. madde	BİT	4.02	0.17	Çoğu zaman		194	97
24. madde	BİT	4.04	0.23	Çoğu zaman		189	94.5
25. madde	BE	4.81	0.40	Her zaman		163	81.5
26. madde	BE	4.58	0.56	Her zaman		124	62
27. madde	BE	3.73	0.66	Çoğu zaman		139	69.5
28. madde	BİT	3.48	0.50	Bazen		103	48.5
29. madde	BE	4.74	0.43	Her zaman		149	74.5

Bilgi okuryazarlığı ölçeğinin her maddesine ilişkin araştırma grubunun verdiği cevaplar bağlamında elde edilen frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4'te gözlenmektedir. Tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının “Kullanılacak bilgiyle ilgili gizlilik ve güvenlik konularını dikkate alma” maddesine “Her zaman (12.madde, Ort.=4.87)” seçeneğini işaretleyerek en yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların, “Kullanılan bilginin orijinal kaynaklarını tam ve doğru olarak gösterme” (9.madde, Ort.=4.83) ve “Bilgi kaynaklarının türlerini ve önemini bilme” (21.madde, Ort.=4.82) maddelerinde de “Her zaman” seçeneğini tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırma katılımcılarının “Değiştirilmiş, yanlış ve taraflı bilgiyi fark etme ve sorgulama” maddesine verdikleri cevaplarla ölçeğin en düşük ortalamasını yaptıkları ve “Bazen (19.madde, Ort.=2.93)” seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Katılımcıların “Bilginin temel özelliklerini, önemini ve çelişkilerini belirlemek için yeni bilgi ile önceki bilgiyi karşılaştırma ve bütünleştirme” (7.madde, Ort.=3.15), “Bilgi ihtiyacının kapsamını ve yapısını sürekli olarak gözden geçirme (28.madde, Ort.=3.48) ve Web kaynaklarına ilişkin değerlendirme ölçütlerini dikkate alma” (5.madde, Ort.=3.79) konularında da “Bazen” seçeneğini işaretledikleri izlenmektedir.

Bilgi okuryazarlığı ölçeğinde bulunan dört kategoriye ilişkin ortalamalar hesaplanarak katılımcıların bilgi okuryazarlık düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. İlgili bulgular, Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyine ilişkin betimsel veriler

Kategoriler	X	S	Düzy
BKE	4.51	0.64	Her zaman
BE	2.31	0.51	Ara sıra
BK	3.79	0.47	Çoğu zaman
BİT	4.15	0.18	Çoğu zaman
GENEL	3.69	0.72	Çoğu zaman

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının BKE kategorisinde “Her zaman (Ort.=4.51)”, BE kategorisinde “Ara sıra (Ort.=2.31)”, BK kategorisinde “Çoğu zaman (Ort.=3.79)” ve BİT kategorisinde de “Çoğu zaman (Ort.=4.15)” düzeyinde olduğu görülür. Araştırmaya katılan öğretmen adayları ölçeğin genel ortalamasına göre ise “Çoğu zaman (Ort.=3.69)” düzeyindedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık beceri düzeyleri ile cinsiyet bağımsız değişkeni arasında bir ilişkinin olup olmadığına yönelik bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile cinsiyet ilişkine yönelik bulgular

Alt Boyut	Gruplar	N	SO	ST	Mann-Whitney U	Z	p
BKE	Erkek	95	89.06	8460.50	3900.500	-2.752	.006*
	Kadın	105	110.85	11639.50			
BE	Erkek	95	81.25	7718.50	31658.500	-4.498	.001*
	Kadın	105	117.92	12381.50			
BK	Erkek	95	78.74	7480.50	2920.500	-5.584	.001*
	Kadın	105	120.19	12619.50			
BİT	Erkek	95	97.61	9272.50	4712.500	-.731	.465
	Kadın	105	103.12	10827.50			

* $\alpha = 0,05$

Tablo 6 incelendiğinde sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının “Bilgi Okuryazarlık Ölçeği”ne verdikleri yanıtların BKE, BE, BK ve BİT olmak üzere dört alt kategoride hesaplandığı görülecektir. İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyleri cinsiyet faktörüne göre BKE, BE ve BK kategorilerinde anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Mann-Whitney U testine ilişkin üç alt kategoride kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farkın ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kategorilerden BKE boyutunda ($U=3900.500$ $p<0,05$) gözlenen sonuçlara göre, kadın öğretmen adaylarının bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemeleri dikkate alma puanları ($SO=110.85$), erkek öğretmen adaylarına göre ($SO=89.06$) daha yüksektir. Ölçeğin BE kategorisinde ($U=31658.500$ $p<0,05$) gözlenen sonuçlara göre, kadın öğretmen adaylarının bilgiye erişim puanları ($SO=117.92$), erkek öğretmen adaylarına göre ($SO=81.25$) daha yüksektir. Bilgi Okuryazarlık ölçeğinin BK kategorisinde de ($U=2920.500$ $p<0,05$) kadın öğretmen adaylarının bilgiyi kullanmada ($SO=120.19$), erkek öğretmen adaylarına göre ($SO=78.74$) daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir.

Aynı tabloda “BİT” alt kategorisi bulguları incelendiğinde erkek ve kadın öğretmen adaylarının bilgi okuryazarı olma noktasında bilgi ihtiyaçlarını tanımlamada anlamlı bir farka sahip olmadıkları, elde ettikleri puanların birbirine çok yakın olduğu görülmüştür.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile okudukları bölüm bağımsız değişkeni arasında bir ilişkinin olup olmadığına yönelik bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile bölüm ilişkine yönelik bulgular

Alt Boyut	Gruplar	N	SO	ST	Mann-Whitney U	Z	P
BKE	Sosyal B.	98	78.94	7736.00	2885.000	-5.344	.001*
	Tarih	102	121.22	12364.00			
BE	Sosyal B.	98	57.18	5604.00	753.000	-10.430	.001*
	Tarih	102	142.12	14496.00			
BK	Sosyal B.	98	76.99	7545.50	2694.500	-6.216	.001*
	Tarih	102	123.08	12554.50			
BİT	Sosyal B.	98	88.94	8716.50	3865.500	-3.008	.003*
	Tarih	102	111.60	11383.50			

* $\alpha = 0,05$

Tablo 7 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının “Bilgi Okuryazarlık Ölçeği”ne verdikleri yanıtlar ile okudukları bölüm arasındaki ilişkinin Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre dört alt kategoride tarih öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir fark gözlenmektedir.

Bu kategorilerden BKE kategorisinde ($U=2885.000$ $p<0,05$) gözlenen sonuçlara göre, tarih öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemeleri dikkate alma puanları ($SO=121.22$), sosyal bilgiler öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarına göre ($SO=78.94$) daha yüksektir. Ölçeğin BE kategorisinde de ($U=753.000$ $p<0,05$) tarih öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının bilgiye erişim puanları ($SO=142.12$), sosyal bilgiler öğretmenliğinde okuyanlara göre ($SO=57.18$) daha yüksektir. Bilgi okuryazarlık ölçeğinin BK kategorisinde de ($U=2694.500$ $p<0,05$) tarih öğretmenliğinde okuyanların bilgiyi kullanma puanları ($SO=123.08$), sosyal bilgiler öğretmenliğinde okuyanlara göre ($SO=76.99$) daha yüksektir. BİT kategorisinde de ($U=3865.500$ $p<0,05$) tarih öğretmenliğinde okuyanların bilgi ihtiyacını tanımlama puanları ($SO=111.60$), sosyal bilgiler öğretmenliğinde okuyanlara göre ($SO=88.94$) daha yüksek bulunmuştur.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile okudukları sınıf düzeyi değişkeni arasında bir ilişkinin olup olmadığına yönelik bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile sınıf düzeyi ilişkine yönelik bulgular

Alt Boyut	Gruplar	N	SO	ST	Mann-Whitney U	Z	p
BKE	1. sınıf	97	108.24	10499.00	4245.000	-1.898	.058
	4. sınıf	103	93.21	9601.00			
BE	1. sınıf	97	116.61	11311.50	3432.500	-3.841	.001*
	4. sınıf	103	85.33	8788.50			
BK	1. sınıf	97	116.10	11262.00	3482.000	-4.085	.001*
	4. sınıf	103	85.81	8838.00			
BİT	1. sınıf	97	101.27	9823.50	4920.500	-.199	.842
	4. sınıf	103	99.77	10276.50			

* $\alpha = 0,05$

Tablo incelendiğinde, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile okudukları sınıf düzeyi arasındaki ilişkinin Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, iki alt kategoride 1.sınıfta okuyan öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir.

Ölçeğin BE kategorisinde (U=3432.500 p<0,05) 1.sınıfta okuyan öğretmen adaylarının bilgiye erişme puanları (SO=116.61), 4.sınıfta okuyanlara göre (SO=85.33) daha yüksektir. “Bilgi Okuryazarlık Ölçeği”nin BK kategorisinde de (U=3482.000 p<0,05) 1.sınıfta okuyan öğretmen adaylarının bilgiyi kullanma puanları (SO=116.10), 4.sınıfta okuyanlara göre (SO=85.81) daha yüksek bulunmuştur.

Aynı tabloda “BKE ve BİT” alt kategorileri bulguları incelendiğinde 1.sınıf ile 4.sınıfta okuyan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarı olma noktasında bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemeleri dikkate alma ve bilgi ihtiyaçlarını tanımlamada anlamlı bir farka sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ile sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı beceri düzeylerini saptamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerinden bilgiyi kullanmada her zaman, etik ve yasal düzenlemeleri dikkate aldıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının bilgi edinmede ifade ve düşünce özgürlüğünü dikkate aldıkları, bilgiye yasal bir şekilde ulaşmaya dikkat ettikleri, atıf yaparken kaynakları doğru kullandıkları, kaynak kullanımında kişisel hak ve güvenlik konusunu dikkate alarak bilgiyle ilgili gizlilik konularına da hassasiyet gösterdikleri söylenebilir. Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerinden bilgi ihtiyacını tanımlarken ve bilgiyi kullanırken de çoğu zaman hassas davrandıkları anlaşılmaktadır. Bilgi ihtiyacını tanımlarken; bilgiyi nerede nasıl bulabilecekleri, bu bilgilerden nasıl yararlanabilecekleri konusunda ve bilgiyi kullanırken de; sistematik bir organizasyon ile yeni ve eski bilgileri karşılaştırarak bilgi okuryazarı olma yolunda hareket ettikleri ifade edilebilir. Ancak öğretmen adaylarının ulaşmak istedikleri bilgiyi toplama, veri tarama, veri kaynaklarının bakış açılarını sorgulama-karşılaştırma, verileri belli ölçütlere göre sınıflama, veri geçerlik-güvenirliliğini test etme ve güncel basılı kaynaklardan yararlanma konusundaki sorgulamaya “ara sıra” cevabını vererek istenen noktada olmadıkları görülmüştür. Tüm bulgular değerlendirildiğinde sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyi “orta üstü” olarak tespit edilmiştir. Akkoyunlu ve Yılmaz (2005) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyi “orta” olarak tespit edilmiştir. Özbay ve Çelik (2013) tarafından yapılan Türkçe öğretmenlik adaylarının bilgi okuryazarlık düzeylerine ilişkin araştırma da katılımcıların “orta üstü” düzeyde bilgi okuryazarı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ünal ve Er (2015) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyinin “yetersiz” olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerinden bilgi ihtiyacını tanımlama konusunda hem erkekler hem de kadın katılımcıların aynı ölçüde beceri sahibi olduğu görülse de araştırmanın bilgiyi kullanmada etik ve yasal düzenlemeleri dikkate alma, bilgiye erişme ve bilgiyi kullanma kategorilerinde kadınlar lehine anlamlı sonuca ulaşılması dikkat çekicidir. Bu verilere dayanarak bilgiye erişirken ve onu kullanırken kadınların daha dikkatli davrandıklarını ve nitelikli iş çıkardıklarını söylemek yanlış olmayabilir. Önal ve Çetin (2014) tarafından yapılan çalışmada anlamlı bir fark olarak ifade edilmese de kadın öğretmen adaylarının puanının erkeklere göre daha yüksek olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Yordamlı (2020)’nin çalışmasında da kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık algılarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Demir (2017), araştırmasında cinsiyetler arası bir fark saptamamıştır.

Araştırmada sorgulanan iki bölüm arasında tüm kategorilerde tarih öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Bu durum, tarih öğretmen adaylarının birinci elden kaynak kullanımının ve tarih araştırma sürecinde daha disiplinli bir anlayışla yetiştirilmesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Tarih öğretmenliği bölümü öğretim üyelerinin genellikle Tarih bölümü lisans mezunu olmaları, disiplinli bir tarih yazım anlayışına tabi tutulmaları ve bu anlayış doğrultusunda öğrenci yetiştirmeleri de bu sonucu doğurmuş olabilir. Literatürde tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyi üzerine betimsel bir çalışma olmamakla birlikte öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyine ilişkin yapılan çalışmalarda (Kaya ve Durmuş, 2008; Önal ve Çetin, 2014; Yenice, Yavaşoğlu, Tunç ve

Candarlı, 2019) genellikle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının araştırma grubu içinde yer aldığı ve diğer alanlarla yapılan karşılaştırmalarda da orta ya da yetersiz düzeyde bilgi okuryazarlığı becerisi gösterdikleri dikkat çekicidir.

Araştırmada kullanılan bir diğer bağımsız değişken olan sınıf düzeyinde, öğretmen adaylarından 1.sınıfta okuyanların 4.sınıfta okuyanlara göre bilgiye erişme ve bilgiyi kullanmada daha temkinli oldukları ve bilgi okuryazarı becerilerinin bu kategorilerde 1.sınıflar lehine anlamlı derecede farklılık gösterdiği izlenmiştir. Bu sonucun üniversite sürecine yeni başlamış olanların öğretim üyelerinin söylediklerini daha dikkate alarak, çalışmalarında daha hassas davranmalarının bir sonucu şeklinde yorumlanabilir. Özbay ve Çelik (2014)'in araştırması ile Demir (2017)'in çalışmasında 4.sınıf öğretmen adaylarının düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Varsayımsal olarak üst sınıflardakilerin daha yüksek bir bilinç düzeyine sahip olması beklense de araştırma özelinde sonuç farklı çıkmıştır.

Araştırma neticesinde Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyine ilişkin çalışmalar (Demir, 2017; Turgut ve Kaymakçı, 2022; Ünal ve Er, 2015; Yordamlı, 2020) yeterli olmamakla birlikte bulunsada Tarih öğretmen adayları açısından konunun hiç incelenmediği tespit edilmiştir. Demircioğlu (2011) bir çalışmasında tarih öğretmen adaylarına bilgi okuryazarlığı konusunda eğitim verilmesinin gerekli olduğu üzerinde durmuştur. Son öğretim programları incelendiğinde ne Sosyal Bilgiler Öğretim programı (MEB, 2023a) ne de Tarih öğretim programında (MEB, 2023b) bilgi okuryazarlığı adı altında bir beceri ve yetkinlikten söz edilmemektedir. Ayrıca Baysen, Çakmak ve Baysen (2017) tarafından yapılan çalışmada da Türkiye'de eğitim fakültesi müfredatlarında, doğrudan “bilgi (enformasyon) okuryazarlığı” adı ile sınırlı sayıda ders tespit edilmiş ve bu durumun yetersizliği vurgulanmıştır. Bozkurt da (2021) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerileri konusunda yetersiz kaldığını ifade etmiştir.

Tüm bu bulgular değerlendirildiğinde sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerine sahip olmasının önemini vurgulanarak öğretmen yetiştirme programlarında bu becerilerin gelişimini destekleyecek derslerin nitelik ve nicelik olarak yer almasının yararlı olacağı kanaatine varılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- 1-Öğretmen yetiştirme programlarında; bilgi okuryazarlığı becerilerini destekleyecek dersler, seminerler ve projeler planlanarak hayata geçirilmelidir.
- 2-Öğretmen yetiştirme sürecinde öğrencilere bilgi okuryazarı olma yolunda rehber olacak öğretim üyelerinin desteklenmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- 3-Sosyal Bilgiler ve tarih öğretim programlarına “Bilgi okuryazarlığı” beceri olarak eklenmeli ve bu beceriyi destekleyecek kazanımlar hedeflenmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2011). “Bilgi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geliştirilmesi”. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (17), 15-28.
- Akbaş, O. & Özdemir, S. M. (2002). “Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme”. Milli Eğitim Dergisi, 155(156), 112-126.
- Akkoyunlu, B. & Yılmaz, M. (2005). “Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri ile İnternet Kullanım Sıklıkları ve İnternet Kullanım Amaçları”. Eurasian Journal of Educational Research (Ejer), (19).
- ALA (1989a) “National Forum On Information Literacy 1999– 2000” Report About Ala, 10 Ekim 2023 tarihinde <https://Www.Ala.Org/Aboutala/National-Foruminformation-Literacy-1999–2000-Report> adresinden erişilmiştir.
- ALA (1989b) “Presidential Committee On Information Literacy: Final Report”, 10 Ekim 2023 tarihinde <https://Www.Ala.Org/Acrl/Publications/Whitepapers/Presidential> adresinden erişilmiştir.
- Aldemir A. (2004). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, M.C. & Yıldız, A. (2022). “Yaşam Boyu Eğitimden Yaşam Boyu Öğrenmeye: Faure ve Delors Raporları”. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 56,149-174.
- Baysen, F., Çakmak, N., & Baysen, E. (2017). “Bilgi Okuryazarlığı ve Öğretmen Yetiştirme”. Türk Kütüphaneciliği, 31(1), 55-89.
- Behrens, S. J. (1994). “A Conceptual Analysis and Historical Overview of Information Literacy”, College and Research Libraries, 55/4, 309–322. 15 Ekim 2023 tarihinde https://Doi.Org/10.5860/Crl_55_04_309 adresinden erişilmiştir.

- Bozkurt, F. (2021). "21. Yüzyıl Becerileri Açısından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi". Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 34-64.doi:10.9779/pauefd.688622
- Breivik, P. S. (2000). Information Literacy for the Skeptical Library Director. 15 Ekim 2023 tarihinde <https://Eric.Ed.Gov/?Id=Ed447823> adresinden erişilmiştir.
- Bruce, C. (1997). The Seven Faces of Information Literacy. Adelaide: Auslib Press.
- Cihangir, Ç. K. (2019). "Bilgi Okuryazarlığı, Yaşam Boyu Öğrenme ve Eğitimdeki Yansımaları". The Journal of Academic Social Science, 65(65), 48-62.
- Çit, D. & Yavuzdemir, M. (2021). "Covid-19 Salgınının Medya ve Bilgi Okuryazarlığı İzdüşümü: İnfodemi". Library Archive and Museum Research Journal, 2(1), 36-46.
- Dave, R. H. (1976). "Foundations of Lifelong Education: Some Methodological Aspects". In Foundations of Lifelong Education (pp. 15-55). Pergamon.
- Demir, A. (2017). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Demir, Ö. & Seferoğlu, S. S. (2016). "Bilgi Okuryazarlığı, İnternet Bağımlılığı, Sanal Aylaklık ve Çeşitli Diğer Değişkenlerin Sanal Zorbalık İle İlişkinin İncelenmesi". Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying, 3(1), 1-26.
- Demircioğlu, İ. H. (2011). "Tarih Derslerinde Tarih Web Sitelerinin Eleştirel Bir Barış Açısıyla İncelenmesi". Milli Eğitim Dergisi, 41(190), 203-211.
- Demirel, M. (2009). "Yaşam Boyu Öğrenme ve Teknoloji". In 9th International Educational Technology Conference (Mayıs 2009), Ankara.
- Demirtaş, Ç. & Altun, A. (2022). "Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Bilgi Okuryazarlığı: Bilgi Türlerine İlişkin Bir Uygulama". Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(4), 1447-1466.
- Doyle, C. (1992). "Outcome Measures for Information Literacy Within The National Education Goals of 1990, Final Report to National Forum on Information Literacy". Summary of Findings. <https://Eric.Ed.Gov/?Id=Ed351033>.
- Doyle, C. (1994). "Information Literacy in an Information Society: A Concept for the Information Age". 15 Ekim 2023 tarihinde <https://Eric.Ed.Gov/?Id=Ed372763> adresinden erişilmiştir.
- Erten, P. & Kazu, İ. Y. (2016). "Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri". İlköğretim Online, 15(3).
- Faure, E. (1972). Learning to Be: The World of Education Today and Tomorrow. Unesco.
- Field, J. (2001). "Lifelong Education". International Journal of Lifelong Education, 20(1-2), 3-15. 15 Ekim 2023 tarihinde <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/09638280010008291?needAccess=true> adresinden erişilmiştir.
- Gülaştı, C., Yurdadön, E. & Ahmet, Dinç (2022). "Amatör Sporcuların Bilgi Okur Yazarlığı Seviyeleri ile Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi". Social Sciences Studies Journal (Sssjournal), 8(99), 2131-2136.
- İzci, E. & Koç, S. (2012). "Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (9), 101-114.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2014). Educational Research: Quantitative, Qualitative and Mixed Approaches. Usa: Sage Publications.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, S. & Durmuş, A. (2008). "Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Araştırma Yaparken İnterneti Kullanma Düzeyleri". Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu Sempozyum Kitabı, 778-786, Kuşadası.
- Kozikoğlu, İ. & Önür, Z. (2018). "Yaşam Boyu Öğrenmenin Yordayıcıları: Bilgi Okuryazarlığı ve Akademik Öz-Yeterlik". Stemes 2018, 37.
- MEB, (2018). 2023 Eğitim Vizyonu. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB, (2023a). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB, (2023b). Tarih Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Önal, N. & Çetin, O. (2014). "Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Mart 2014, Sayı 29, 1 – 30.

- Özbay, M. & Çelik, M. E. (2013). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 10-21.
- Polat, C. (2005). “Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerindeki Zorlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(4), 408-431.
- Polat, C. & Odabaş, H. (2008). “Bilgi Toplumunda Yaşam Boyu Öğrenmenin Anahtarı: Bilgi Okuryazarlığı”. *Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 27-30 March 2008, Antalya. 3 Ocak 2024 tarihinde <http://eprints.rclis.org/12661/> adresinden erişilmiştir.
- Tekkol, İ. A. & Demirel, M. (2018). “Aday Öğretmenlerde Meraklılık ve Bilgi Okuryazarlığı Üzerine İlişkisel Bir Çalışma”. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(2), 353-368.
- Toprak, M. & Erdoğan, A. (2012). “Yaşamboyu Öğrenme: Kavram, Politika, Araçlar ve Uygulama”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 69-91.
- Turgut, T. & Kaymakçı, S. (2022). “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bilgi Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri”. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 9(3), 1000-1025.
- Yenice, N., Yavaşoğlu, N., Tunç, G. A., & Çandarlı, F. (2019). “Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri ile Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (47), 77-95.
- Ünal, F. & Er, H. (2015). “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 1059-1068.
- Yıldırım, Ö. K. & Yemenici, A. İ. (2020). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi (Afyonkarahisar Örneği)”. *Turkish Studies*, 15(3).
- Yordamlı, D. (2020). “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları ve Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişki”, *Yüksek Lisans Tezi*, Bursa Uludağ Üniversitesi.